

Моделювання точки рівноваги на фінансовому ринку України

У статті запропоновано науково-методичний підхід до моделювання рівноважних точок на фінансовому ринку. Здійснено апробацію запропонованої методики для фінансового ринку України за даними 2005–2012 років, а також здійснено прогноз точок рівноваги на період до 2019 року.

Ключові слова: фінансовий ринок, рівновага фінансового ринку, точка рівноваги, облікова ставка.

В статье предложен научно-методический подход к моделированию равновесных точек на финансовом рынке. Осуществлена апробация предложенной методики для финансового рынка Украины исходя из данных за 2005–2012 годы, а также спрогнозированы точки равновесия до 2019 года.

Ключевые слова: финансовый рынок, равновесие финансового рынка, точка равновесия, учетная ставка.

In article the scientifically-methodical approach to modeling of equilibrium points in the financial market is offered. Approbation of the offered technique for the financial market of Ukraine, proceeding from data for 2005–2012 years is carried out, and also balance points till 2019 year are predicted.

Keywords: financial market, balance of the financial market, balance point, discount rate.

Постановка проблеми. Можна справедливо зауважити, що всі суб'єкти фінансових відносин у державі взаємодіють через ринок, який описують такі характеристики: попит, пропозиція, ціна, конкуренція. В результаті складної взаємодії продуцентів фінансових послуг/активів (поведінку яких описує функція пропозиції) та їхніх споживачів (поведінку яких описується функцією попиту) встановлюється ринкова рівноважна ціна на фінансові ресурси, тобто обсяг пропозиції дорівнює обсягу попиту, а відповідно ціна, що склалася, задовольняє інтереси обох груп. Існування на фінансовому ринку конкуренції дозволяє повернути його до рівноважного стану та збалансувати інтереси всіх учасників ринку. Так, за умови перевищення рівноважної ціни виникає надлишок вільних фінансових ресурсів у продуцентів фінансових послуг, у той же час збільшення рівня конкуренції змушує їх зменшувати рівень цін до рівноважного стану, якщо координати реального рівня цін знаходяться нижче за рівноважну позицію, то проявляється дефіцит фінансових ресурсів, і, використовуючи конкуренцію серед споживачів, продуценти підвищують ціну.

З огляду на це актуальності набуває дослідження особливостей встановлення точки рівноваги фінансового ринку. Формалізація функцій попиту та пропозиції на фінансовому ринку України безумовно виступає значним науковим до-

робком, але окремо вони характеризують лише закономірності розвитку та поведінку покупців і продавців фінансових ресурсів на досліджуваному ринку.

Безумовно, в сучасних умовах розвитку економіки утопічною є ситуація абсолютної рівноваги на ринку, адже фінансовий ринок є системою, що включає ряд структуроутворюючих елементів, кожен з яких також характеризується динамікою кон'юнктури. Крім того, невідповідність обсягу попиту та пропозиції на фінансовому ринку України зумовлена численними внутрішніми та зовнішніми факторами, оскільки національна економіка не є закритою системою, а тому зазнає значного екзо- та ендогенного впливу. Яскравим підтвердженням деструктивного впливу на вітчизняний фінансовий ринок є фінансова криза 2007–2008 років. Своєю чергою, вплив на встановлення відповідності обсягу попиту обсягам пропозиції на фінансовому ринку можуть здійснювати і позитивні зрушення. Так, у межах вітчизняного фінансового ринку прикладом може слугувати якісний структурний розвиток кредитно-депозитного ринку в 2005–2006 роках, який відбувався за рахунок активних іноземних інтервенцій у банківський сектор України. Вихід значного обсягу іноземного капіталу на вітчизняний фінансовий ринок порушив існуючі закономірності його функціонування та, відповідно, спричинив нові умови для встановлення рівноважного стану на фінансовому ринку України.

Таким чином, важливим завданням виступає визначення кількісних характеристик рівноважного стану фінансової системи, а також прогнозування точок рівноваги на фінансовому ринку країни, чому і присвячена дана стаття.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Дослідження проблематики закономірностей розвитку фінансових ринків викликає підвищений інтерес у науковців як за кордоном, так і в Україні. Питанням, які стосуються окремих аспектів його функціонування, зокрема встановлення рівноваги, присвячено роботи багатьох дослідників, а саме: М. Будніка [1], М. Горелова [2], В. Корнеєва [3], Г. Марковіца [4], Л. Мартюшевої [1], Т. Поливана [5], Н. Сабліної [1], С. Шклярюка [6] тощо. Незважаючи на це, невирішеним залишається питання розробки підходу до ідентифікації точок рівноваги на фінансовому ринку, що дозволив би спрогнозувати розвиток фінансових систем та кількісно охарактеризувати його особливості.

Метою статті є ідентифікація рівноважних точок на фінансовому ринку України, а також проведення їхньої кількісної характеристики.

Виклад основного матеріалу. Розробка науково-методичного підходу до визначення рівноважного стану фінансо-

МАКРОЕКОНОМІЧНІ АСПЕКТИ СУЧАСНОЇ ЕКОНОМІКИ

вого ринку та дослідження його стійкості є особливо актуальною проблемою державного регулювання на даному етапі розвитку вітчизняної економіки. Взаємозв'язок між кількісними характеристиками функціонування і розвитку фінансового ринку, його попитом та пропозицією розкривається та набуває кількісного відображення шляхом визначення рівноважного стану даного ринку, а також дослідження характеру його поведінки в точках рівноваги і за умови незначного відхилення від рівноважних точок. Врахування зазначених аспектів і їх формалізація в математичні форми не лише дозволяє побудувати економіко-математичну модель рівноважного стану фінансового ринку, а й провести прогнозування точок рівноваги в найближчій перспективі.

Ідентифікація точок (точки) рівноваги фінансового ринку передбачає визначення точок (точки) перетину функцій попиту і пропозиції, координатами яких (якої) виступають рівень ВВП та облікова ставка. Ідентифікація даних параметрів, в якості характеристик, що описують площину аргументів для знаходження рівноважної точки, обумовлена припущенням про те, що саме ВВП та облікова ставка найбільш адекватно відповідають кількісному відображенню системи координат для фінансового ринку України.

Крім того, однозначне визначення точок (точки) рівноваги фінансового ринку потребує врахування параметрів для кожної із зазначених функцій, оскільки саме їх величини

впливають на рух прямих попиту і пропозиції відносно одна одної. Отже, по-перше, необхідно записати рівняння кількісної оцінки попиту і пропозиції на фінансовому ринку, які були формалізовані на основі проведеного статистичного аналізу взаємозалежності ВВП, імпорту товарів і послуг та облікової ставки, і, відповідно, набувають такого вигляду:

$$\begin{aligned} GDP_{demand}(v_2, os) &= 864295.77v_2 + 168.22os - 1037821.89 \\ GDP_{Supply}(v_1, os) &= 1.75v_1 + 4707.44os + 136817.60 \end{aligned} \quad (1)$$

де $GDP_{demand}(v_2, os)$ – кількісна оцінка рівня попиту на фінансовому ринку;

v_2 – офіційний курс гривні (середній);

os – облікова ставка;

$GDP_{Supply}(v_1, os)$ – кількісна оцінка рівня пропозиції на фінансовому ринку;

v_1 – імпорт товарів і послуг.

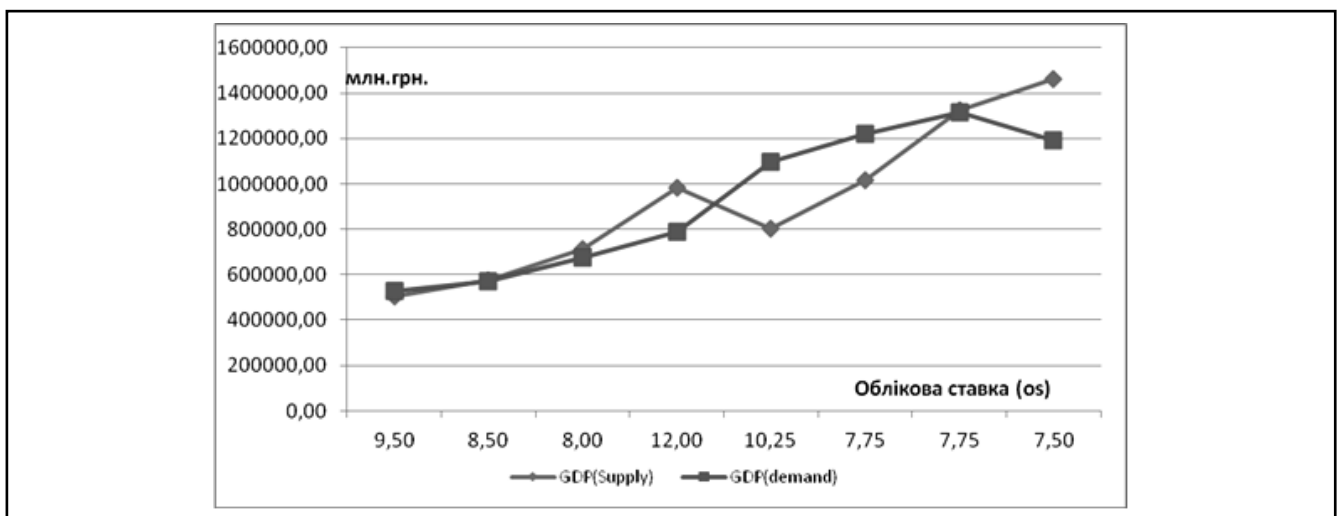
Використовуючи наведені вище співвідношення, а також величини змінної управління (облікової ставки) і параметрів валютного ринку, розрахуємо значення рівнів попиту і пропозиції на даному ринку. Отримані значення відображають динаміку як початкових, так і похідних показників та виступають інформаційним масивом вхідних даних для визначення точки (точок) рівноваги на фінансовому ринку (табл. 1).

Графічне відображення наведених у табл. 1 даних дозволяє за допомогою наочного представлення взаємного розміщення функцій попиту і пропозиції на фінансовому ринку

Таблиця 1. Інформаційний масив вхідних даних визначення точки (точок) рівноваги на фінансовому ринку України за період 2005–2012 років*

Рік	os	v_1	v_2	ВВП	GDP(Supply)	GDP(demand)
2005	9,50	185187,70	97302,83	441452,00	505993,25	528151,57
2006	8,50	227444,93	110307,96	544153,00	575321,88	571198,13
2007	8,00	306120,90	160505,01	720731,00	710811,05	674829,52
2008	12,00	450531,53	162186,83	948056,00	982653,02	787860,86
2009	10,25	353978,37	198623,63	913345,00	805250,67	1098712,94
2010	7,75	482025,80	264409,75	1082569,00	1017825,39	1219293,79
2011	7,75	658189,09	242146,36	1316600,00	1326469,29	1314366,33
2012	7,50	737022,66	266286,95	1420830,00	1463411,44	1193322,86

Примітка: os – облікова ставка, %; v_1 – імпорт товарів і послуг, млн. грн.; v_2 – офіційний курс гривні (середній); $GDP(Supply)$ – рівень пропозиції на фінансовому ринку, млн. грн.; $GDP(demand)$ – рівень попиту на фінансовому ринку, млн. грн.

Рисунок 1. Діаграма динаміки рівноважного стану фінансового ринку України протягом 2005–2012 років

визначити наявність (відсутність) точок рівноваги, їхню кількість (у випадку ідентифікації точок зазначеного характеру), а також дослідити динаміку їх розвитку, поведінку кривих в околиці рівноважних точок, стійкість рівноважного стану фінансового ринку (рис. 1).

Аналіз наведених у табл. 1 та на рис. 1 даних дозволяє зробити висновки такого характеру:

- криві попиту і пропозиції на фінансовому ринку, перетинаючись, визначають наявність рівноважних точок даного ринку;
- протягом досліджуваного періоду (з 2005 по 2012 рік) рівноважного стану фінансовий ринок досягав у трьох точках, які відповідають 2006 року, межі кінця 2008 року – початку 2009 року та 2011 року;
- тенденції розвитку функцій попиту і пропозиції свідчать про наявність точок рівноваги в найближчій перспективі;
- постійна зміна взаємного розміщення кривих попиту і пропозиції на фінансовому ринку за досить короткий часовий інтервал свідчить про недостатній рівень стійкості рівноважного стану даного ринку і потребує подальшого більш детального дослідження.

Проводячи економічну інтерпретацію отриманих вище результатів, доцільно зауважити, що рівноважну точку на фінансовому ринку в 2006 році можна пояснити одним із найбільш успішних періодів розвитку вітчизняного фінансового сектору, в даний період часу економіка всієї країни характеризується зростанням та подальшими позитивними прогнозами. В результаті позитивних зрушень на внутрішньому фінансовому ринку та приходу на нього іноземних інвесторів зростає рівень пропозиції і порушення рівноважного стану.

Зменшення обсягу пропонованих фінансових ресурсів на фінансовому ринку наприкінці 2008 року – початку 2009 року пов'язано з дією деструктивних чинників фінансової кризи. Проте, скорочення пропозиції в даний проміжок часу призвело до нетривалого рівноважного стану фінансового ринку України.

Поступове відновлення після фінансової кризи суб'єктів фінансового ринку («продавців фінансових ресурсів») призвело до встановлення третьої рівноважної точки в 2011 році. Таким чином, можна стверджувати, що протягом 2005–2012 років на вітчизняному фінансовому ринку спостерігалися циклічні тенденції, які були характерні як для функції попиту, так і для функції пропозиції, що призводило до змінного переважання обсягів однієї над іншою.

Зважаючи на той факт, що протягом досліджуваного періоду відповідність рівня попиту рівню пропозиції дуже часто порушувалася, важливим є проведення аналізу стійкості рівноважних точок фінансового ринку шляхом незначного (у межах 1%) збільшення і зменшення величини змінної управління (облікової ставки) та оцінки темпів приросту результативних ознак (рівнів попиту і пропозиції) і можливостей їх перетину. Для цього розглянемо результати проведених розрахунків, представлених у табл. 2.

На основі даних табл. 2, особливо граф GDP (Supply) та GDP (demand), можна констатувати значні зміни рівня попиту у порівнянні з базовим варіантом (до збільшення або зменшення відповідних характеристик), що виступає підтвердженням нестійкості визначених точок рівноваги фінансового ринку та підтверджує гіпотезу про мінімальний рівень досягнутої стійкості на фінансовому ринку України протягом досліджуваного періоду.

Оскільки параметри, які характеризують функцію попиту або пропозиції, можуть здійснювати вплив на результативний показник по завершенню певного проміжку часу, необхідно перевірити наявність часових лагів між рівнями попиту і пропозиції, результати якого можуть змінити не лише характер взаємного розміщення розглянутих кривих, а й кількість рівноважних точок, момент часу, до якого вони відносяться.

Оскільки з двох розглянутих характеристик фінансового ринку визначальною виступає попит, а похідною від нього – пропозиція, розглянемо лаг у розмірі одного року (дискретність часових рядів) за даними функції попиту. Врахування даного припущення дозволяє перетворити систему співвідношень (1) до виду рівнянь регресії (2), представлених нижче:

$$GDP_{demand}(v_2, os) = 864295.77v_2(t-1) + 168.22os(t-1) - 1037821.89 \quad (2)$$

$$GDP_{Supply}(v_1, os) = 1.75v_1 + 4707.44os + 136817.60$$

Графічне представлення (рис. 2) кількісних оцінок рівнів попиту і пропозиції на фінансовому ринку з урахуванням часового лагу строком у один рік дозволяє отримати більш рівномірний розподіл точок на графіку та наявність лише однієї точки рівноваги у 2011 році. Визначена точка рівноваги передбачає встановлення облікової ставки на рівні 7,75% та досягнення показником ВВП величини 1 212 996 млн. грн. Дана точка пов'язана зі зміною характеру фінансового ринку від «ринку продавця» до «ринку покупця», тобто

Таблиця 2. Дослідження стійкості рівноважних точок фінансового ринку України за період 2006–2011 років

Роки	os, %	v ₁ , млн. грн.	v ₂ , млн. грн.	ВВП, млн. грн.	GDP (Supply), млн. грн.	GDP (demand), млн. грн.	GDP (Supply), %	GDP (demand), %
2011	7,75	658189	242146	1316600	1326469	1314366		
1%	7,75	658189	242146	1316600	1326473	209285036829	0,00	15922785
-1%	7,67	658189	242146	1316600	1326104	209285036816	-0,03	15922785
2006	8,50	227445	110308	544153	575322	571198		
1%	8,50	227445	110308	544153	575326	95337664783	-56,63	7253408
-1%	8,42	227445	110308	544153	574922	95337664769	-56,66	7253408
2009	10,25	353978	198624	913345	805251	1098713		
1%	10,25	353978	198624	913345	805255	171668528885	-39,29	13060835
-1%	10,15	353978	198624	913345	804768	171668528867	-39,33	13060835

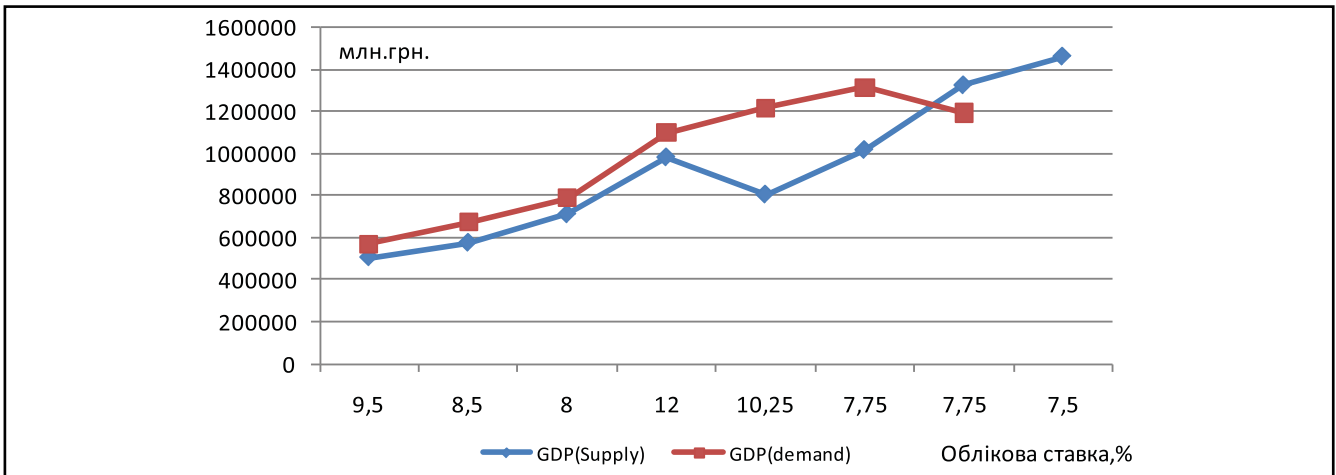

Рисунок 2. Діаграма рівноважного стану фінансового ринку України за 2005–2012 роки з урахуванням часового лагу

до точки рівноваги попиту перевищує пропозицію, а після її досягнення встановлюється протилежна тенденція.

Крім того, на основі аналізу рис. 2 необхідно зазначити, що після точки рівноваги відбувається досить швидко розходження попиту і пропозиції на фінансовому ринку в порівнянні з відносно стабільною ділянкою графіку в перші чотири роки досліджуваного періоду. Даний факт може бути індикатором нестійкості точки рівноваги, досягнутої на фінансовому ринку у 2011 році, підтвердженням чого виступають дані табл. 3, отримані в результаті окремо проведеного дослідження стійкості рівноважної точки фінансового ринку з урахуванням часового лагу.

Отже, точка рівноваги 2011 року є нестійкою, оскільки при зміні (збільшенні або зменшенні) облікової ставки на 1% рівень пропозиції або взагалі не змінюється, або зменшується на 0,03%, у той час як попит зростає до нескінченності, значно віддаляючись від встановленої точки рівноваги.

Поряд із дослідженими вище аспектами рівноважного стану фінансового ринку важливого значення набуває прогнозування рівнів попиту і пропозиції на фінансовому ринку, а також перспективи встановлення майбутньої точки (точок) рівноваги. Саме тому визначимо вид кривої, яка з найбільшим ступенем достовірності буде описувати масив вхідних даних динаміки поведінки як попиту, так і пропозиції на даному ринку (рис. 3).

Аналізуючи криву пропозиції, зазначимо, що апроксимація пропозиції на фінансовому ринку проводиться на основі логарифмічної залежності виду:

$$GDP_{Supply} = 431057 \ln(os) + 352068. \quad (3)$$

Дане рівняння адекватно описує фактичні дані, підтвердженням чого виступає отриманий коефіцієнт детермінації на рівні 78,38%, тобто варіація рівня ВВП (кількісної оцінки рівня пропозиції на фінансовому ринку) на 78,38% пояснює

Таблиця 3. Дослідження стійкості рівноважної точки фінансового ринку України у 2011 році з урахуванням часового лагу

Рік	os	v ₂ (demand)	v ₁ (supply)	GDP (Supply), млн. грн.	GDP (demand), млн. грн.	GDP (Supply), %	GDP (demand), %
2011	7,75	266287	658189	1326469	1193323	–	–
1%	7,75	266287	658189	1326473	230149644658	0,00	17510212,00
-1%	7,67	266287	658189	1326104	230149644645	-0,03	17510212,00

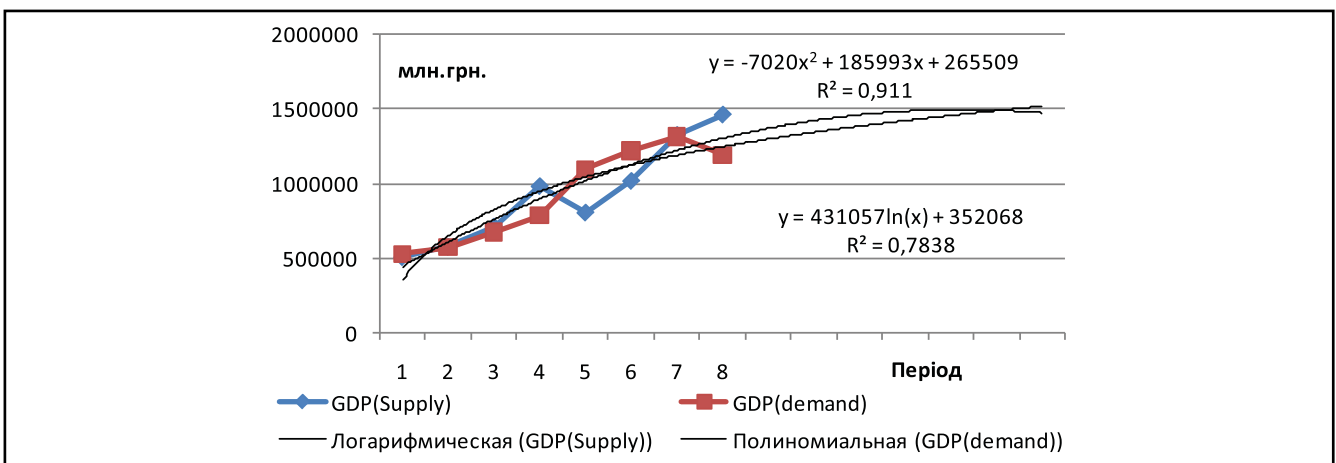

Рисунок 3. Діаграма фактичних та прогнозних значень величин пропозиції та попиту на фінансовому ринку України за період 2005–2012 років

ється варіацією облікової ставки, а залишок 21,62% іншими не врахованими в даній моделі факторами.

У розрізі попиту на фінансовому ринку найкращим чином описує вхідні дані поліном другого ступеня:

$$GDP_{demand} = -7020 \cdot os^2 + 185993 \cdot os + 265509. \quad (4)$$

Співвідношення (4) має більший коефіцієнт детермінації 91,10%, характеризуючи меншу похибку відхилення фактичних і прогнозних даних.

Отже, як видно з рис. 4, прогнозу точку рівноваги фінансового ринку та її координати (облікова ставка і рівень ВВП) дозволяє вирішення такої системи:

$$\begin{cases} GDP_{demand} = -7020 \cdot os^2 + 185993 \cdot os + 265509 \\ GDP_{Supply} = 431057 \ln(os) + 352068 \end{cases} \quad (5)$$

Визначити аналітичні співвідношення кількісної оцінки рівноважних параметрів без проведення додаткових перетворень у даному випадку немає можливості. Тому пропонується розглянути практичні аспекти розрахунку даних величин шляхом знаходження прогнозних значень рівнів попиту і пропозиції на фінансовому ринку та їх співставлення у вигляді табл. 4 як у розрізі фактичних, так і розрахованих величин.

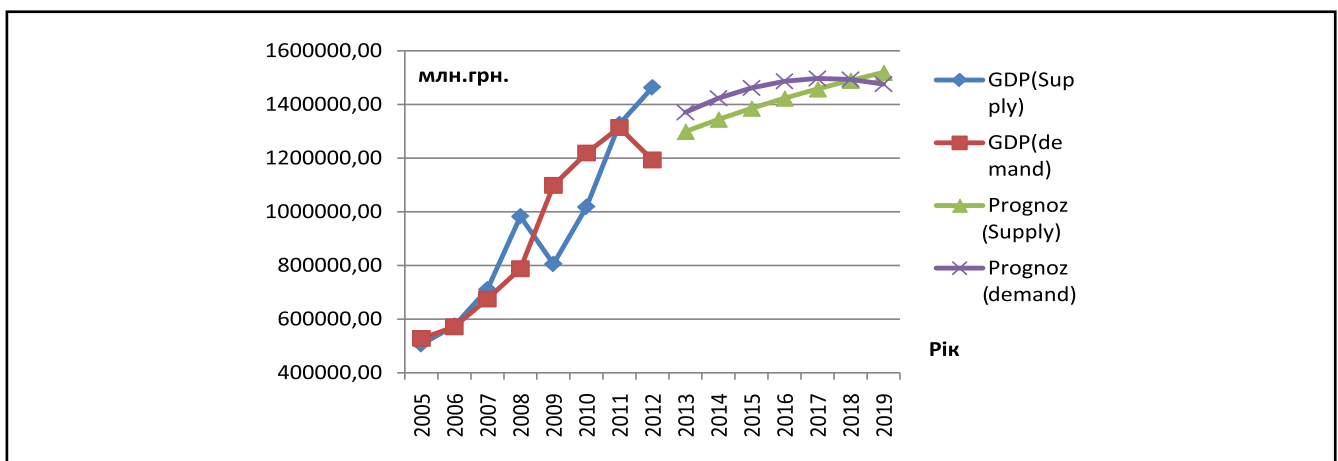
Аналіз табл. 4 та графічного представлення наведених статистичних і прогнозних даних надає можливість визначити, що протягом наступних п'яти років (2013–2017) на фінансовому ринку попит буде перевищувати пропозицію в середньому на 4,81%, тобто можна охарактеризувати його як ринок продавця. В 2017 році розрив між попитом і пропозицією скоротиться до 2,70%, переходячи у рівноважну точку у 2018 році, після встановлення якої розрив між даними величинами почне послідовно збільшуватися в рамках ринку покупця, що буде диктувати умови на фінансовому ринку.

У зазначеному підході більш адекватною була визначена економіко-математична модель рівноважного стану фінансового ринку з урахуванням часового лагу. Крім того, слід провести окреме дослідження ситуації рівноважного стану фінансового ринку з урахуванням часового лагу (один рік). Отже, проведемо зсув прогнозних значень попиту на фінансовому ринку на один лаг уперед, результати якого наведемо у табл. 5.

Аналіз табл. 5 та графічного представлення динаміки точок рівноваги на фінансовому ринку з урахуванням часового лагу (рис. 5) дозволяє зробити висновки про незалеж-

Таблиця 4. Фактичні та прогнозні значення величин пропозиції та попиту на фінансовому ринку України за період 2005–2019 років

Роки	GDP (Supply)	GDP (demand)	Прогноз (Supply)	Прогноз (demand)
2005	505993,25	528151,57	-	-
2006	575321,88	571198,13	-	-
2007	710811,05	674829,52	-	-
2008	982653,02	787860,86	-	-
2009	805250,67	1098712,94	-	-
2010	1017825,39	1219293,79	-	-
2011	1326469,29	1314366,33	-	-
2012	1463411,44	1193322,86	-	-
2013	-	-	1299197,03	1370826,00
2014	-	-	1344613,42	1423439,00
2015	-	-	1385697,54	1462012,00
2016	-	-	1423204,41	1486545,00
2017	-	-	1457707,38	1497038,00
2018	-	-	1489652,14	1493491,00
2019	-	-	1519392,00	1475904,00

Рисунок 4. Діаграма динаміки точок рівноваги на фінансовому ринку України за період 2005–2019 років

Таблиця 5. Фактичні та прогнозні значення величин пропозиції та попиту на фінансовому ринку України за період 2005–2019 років з урахуванням часового лагу

Роки	GDP (Supply)	GDP (demand)	Прогноз (Supply)	Прогноз (demand)
2005	505993,25	571198,13	–	–
2006	575321,88	674829,52	–	–
2007	710811,05	787860,86	–	–
2008	982653,02	1098712,94	–	–
2009	805250,67	1219293,79	–	–
2010	1017825,39	1314366,33	–	–
2011	1326469,29	1193322,86	–	–
2012	1463411,44	–	–	1370826,00
2013	–	–	1299197,03	1423439,00
2014	–	–	1344613,42	1462012,00
2015	–	–	1385697,54	1486545,00
2016	–	–	1423204,41	1497038,00
2017	–	–	1457707,38	1493491,00
2018	–	–	1489652,14	1475904,00
2019	–	–	1519392,00	1444277,00

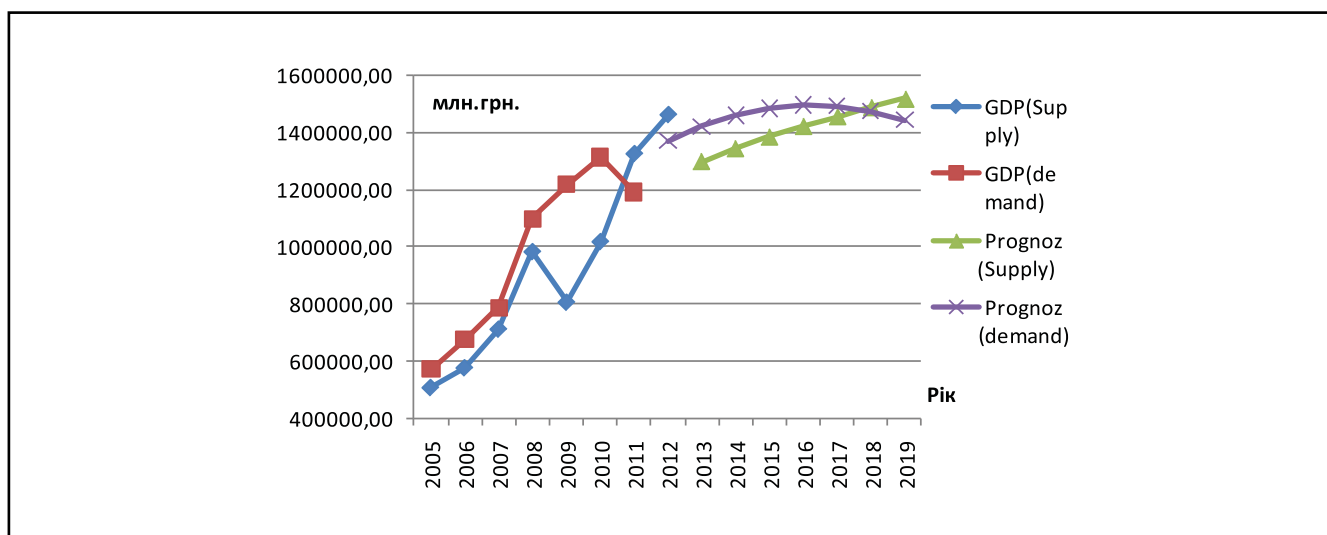

Рисунок 5. Діаграма динаміки точок рівноваги на фінансовому ринку України за період 2005–2019 років з урахуванням часового лагу

ність майбутньої точки рівноваги від наявності чи відсутності часового лагу.

Це пов'язане з тим, що в даному дослідженні точка рівноваги була ідентифікована в процесі проведення довгострокового прогнозування. У короткостроковій перспективі на розрахункові значення наявності часового лагу буде здійснювати значний вплив, але протягом цього періоду рівноважний стан фінансового ринку не спостерігається. Отже, рівноважна точка в майбутній перспективі матиме місце у 2018 році.

Поряд із дослідженими аспектами досягнення рівноважного стану фінансового ринку (виявлення моменту часу встановлення точки рівноваги) важливого значення набуває ідентифікація облікової ставки і рівня ВВП, які будуть виступати координатами (кількісними характеристиками) даної точки. Отже, в результаті проведення регресійного аналізу парної лінійної залежності рівня облікової ставки від рівня пропозиції на фінансовому ринку отримаємо рівняння виду:

$$os(GDP_{Supply}) = 10.28 - 1.49 \cdot 10^{-6} GDP_{Supply} \quad (6)$$

Наведене рівняння адекватно описує взаємозв'язок між зазначеними факторною і результативною ознаками, підтвердженням чого виступає високий коефіцієнт детермінації і фактичні значення критеріїв Фішера і Ст'юдента, які перевищують критично допустимі рівні. Рівняння (6) показує обернену залежність між рівнем облікової ставки і ВВП, оскільки коефіцієнт перед змінною GDP_{Supply} від'ємний. Це означає, що збільшення рівня ВВП супроводжується зменшенням облікової ставки і навпаки.

На основі застосування рівняння (6), а також результатів розрахунків, наведених у табл. 5, згідно з якими ВВП рівноважного стану фінансового ринку дорівнює 1,48 млрд. грн., визначимо, якої величини набуває облікова ставка в точці рівноваги. Результати проведених розрахунків у розрізі визначення результативної ознаки рівняння парної регресії (6) надають можливість отримати величину облікової ставки на рівні 8,06%.

Послідовність дослідження стійкості рівноважного стану фінансового ринку доцільно представити таким чином (рис. 6).

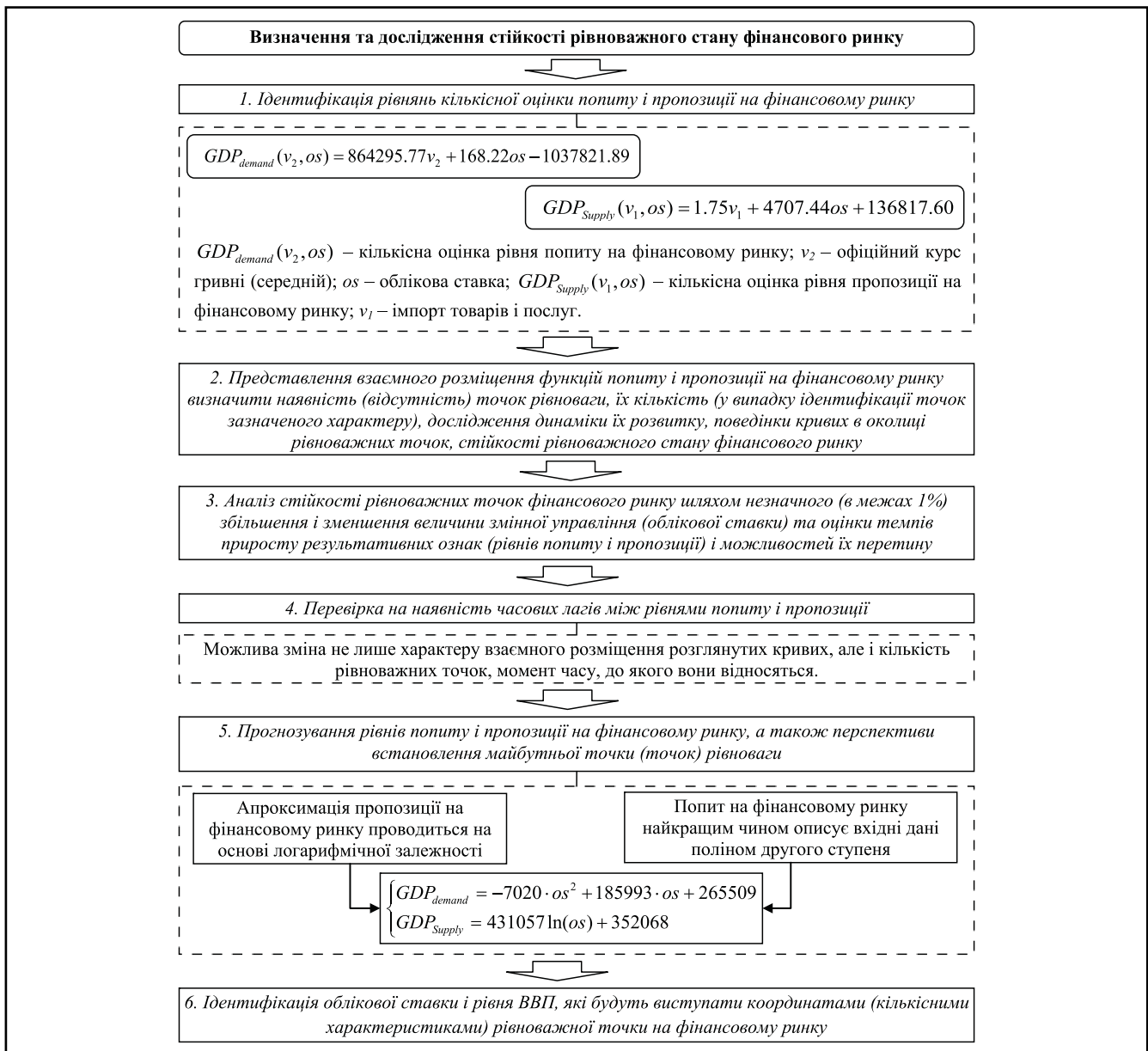

Рисунок 6. Послідовність визначення та дослідження стійкості рівноважного стану фінансового ринку

Висновки

У результаті проведеного дослідження вдалося як визначити точки рівноваги на фінансовому ринку України у минулому, що підтверджується статистичними даними, так і здійснити обґрунтований прогноз на найближчі шість років, а також визначити рівень облікової ставки та ВВП, що кількісно характеризують рівноважні точки на фінансовому ринку країни.

Підбиваючи підсумок, необхідно зазначити, що запропонований науково-методичний підхід до визначення рівноважного стану фінансового ринку надає можливість з'ясувати основні тенденції його подальшого розвитку, надати адекватний прогноз встановлення відповідності між функціями попиту і пропозиції та ідентифікувати рівень ВВП та облікової ставки, за яких фінансовий ринок буде знаходитися в рівноважному стані. Зазначені особливості розглянутої методики нададуть можливість державним органам влади

проводити виважену політику у фінансовій сфері та обирати найбільш ефективні інструменти регулювання, що в результаті приведе до підвищення результативності прийнятих управлінських рішень.

Список використаних джерел

1. Буднік М.М. Фінансовий ринок: навч. пос. / М.М. Буднік, Л.С. Мартюшева, Н.В. Сабліна. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 334 с.
2. Горелов М. Конкурентное равновесие на финансовом рынке / М. Горелов // Управление большими системами: сборник трудов. – 2008. – №23. – С. 110–125.
3. Корнеев В. Банкоцентрична основа фінансового ринку України / В. Корнеев // Економіка України, 2008. – №9. – С. 18–26.
4. Markowitz H.M. Portfolio Selection / H.M. Markowitz // Journal of Finance. – 1952. – Vol. 7, №1. – P. 77–91.

Б. Поливана Т. Інституційна структура фінансової системи в умовах глобальної фінансової нестабільності: теоретичні підходи та практичні реалії / Т. Поливана // Економіка. Фінанси. Право, 2010. – №1. – С. 22–24.

Б. Шклярук С.Г. Финансовая система: структура, механизм функционирования, оптимизация. Финансовые рынки, финансовые институты и участники, финансовые инструменты, методы анализа, регулирования и оптимизация / С.Г. Шклярук. – К.: Нора-принт, 2003. – 568 с.

Е.Е. ІБРАГІМОВ,

к.е.н., доцент, Кримський факультет Запорізького національного університету

Проблеми реформування системи оподаткування в Україні

У статті висвітлено пропозиції автора щодо реформування та удосконалення системи оподаткування, а саме: заміни податку з прибутку підприємств та податку на доходи фізичних осіб новим податком з купівлі.

Ключові слова: мінімізація податків, податок з прибутку підприємств, податок на доходи фізичних осіб, податок з купівлі, адміністрування податків.

В статье рассматриваются предложения автора по реформированию и совершенствованию системы налогообложения, а именно: замены налога на прибыль предприятий и налога на доходы физических лиц новым налогом на покупку.

Ключевые слова: минимизация налогов, налог на прибыль предприятий, налог на доходы физических лиц, налог на покупку, администрирование налогов.

In the article the author's proposals for the reform and improvement of the system of taxation, namely replacing the corporate profit tax and the tax on personal income tax on the new purchase.

Keywords: minimizing taxes, corporate income tax, the tax on personal income tax, purchase tax administration.

Постановка проблеми. У сучасних умовах господарювання складно переоцінити значення податків. Вони забезпечують виконання державою своїх функцій, тісно пов'язані з оздоровленням фінансово-кредитних відносин, забезпеченням доходної частини бюджету. Разом із тим податки не повинні зводити нанівець зацікавленість підприємств в економічній активності. Відтак удосконалення системи оподаткування було й залишається одним із найголовніших завдань податкової реформи. Проте розв'язати багато проблем фінансового забезпечення держави не можна лише на рівні вдосконалення чинних правових актів із питань оподаткування. Потрібно докорінно поліпшити фінансові відносини, проводячи істотні макроекономічні перетворення, в тому числі й на півні податкової системи.

Головним завданням податкової реформи має стати зміна структури й принципів розподілу валового внутрішнього продукту між господарюючими суб'єктами і державою. Цим, імовірно, і визначатиметься характер майбутніх фінансово-економічних перетворень в Україні.

Аналіз досліджень та публікацій з проблеми. Над розробкою вказаних проблем працюють вчені-економісти О. Василик, Т. Єфіменко, А. Крисоватий, В. Федосов та ін. Вони детально висвітлюють процеси еволюції системи податкового регулювання, становлення податкового законодавства, розбудови органів податкової служби.

Мета статті. Саме тому метою статті є висвітлення пропозицій автора щодо заміни податку з прибутку підприємств та податку на доходи фізичних осіб новим податком з купівлі.

Виклад основного матеріалу. Протягом останніх років досить поширеними стали факти ухилення від сплати податків, які раніше мали разовий характер. Кількість схем мінімізації податків не піддається вичерпному аналізу і навіть обліку (можна лише навести приблизний їх перелік). У результаті проведеної роботи в 2012 році за участю підрозділів податкової міліції у взаємодії із іншими підрозділами податкової служби за рахунок відшкодування збитків по кримінальних справах і стягнень за результатами ініційованих перевірок до бюджету спрямовано 1,5 млрд. грн., попереджено незаконне відшкодування ПДВ у сумі 3,3 млрд. грн., припинено незаконний обіг товарів на суму майже 900 млн. грн.

Із суб'єктів господарювання, які з метою ухилення від оподаткування, скористалися послугами так званих конвертаційних центрів, стягнуто до бюджету 300 млн. грн. несплачених податків. Дев'ять із десяти викритих працівниками податкової міліції злочинів – тяжкі та особливо тяжкі, більша частина з яких за ухилення від сплати податків в особливо великих розмірах. З обвинувальними висновками до суду направлені кримінальні справи по 2,3 тис. викритих злочинів. За результатами діяльності підрозділів податкової міліції у направлених слідчими податкової міліції до суду кримінальних справах відшкодовано понад 481 млн. грн. збитків [1].

Наведені вище факти ще раз доводять недосконалість податкової системи України. Прийнятий у грудні 2010 році Податковий кодекс значною мірою усунув недоліки податкового законодавства та ліквідував багато відомих схем ухилення від оподаткування, але не зміг ліквідувати основної причини цього ухилення. До того часу поки мінімізація податків буде економічно вигідна суб'єктам бізнесу, доти нега-